

Osnovna šola Hudinja
Mariborska 125, Celje

Raziskovalna naloga:

Avtorji:

Žan Doberšek

Sabina Kolšek

Karolina Počivavšek

ŽIVETI

ŽELIM ...

Razred:

7. / 9

Mentor:

Mateja Hrastnik

Celje, marec 2005

KAZALO

KAZALO	2
POVZETEK	3
1 UVOD	4
1.1 TEORETSKE OŠNOVE	5
1.1.1 ODRAŠČANJE	5
1.1.2 DRUŽINA	6
1.1.3 VRSTE NASILJA V DRUŽINI	7
1.2 OPIS RAZISKOVALNEGA PROBLEMA	10
1.3 HIPOTEZE	11
1.4 RAZISKOVALNE METODE	11
1.4.1 DELO Z LITERATURO	11
1.4.2 INTERVJU	12
1.4.3 NAJSTNIKOVE ZGODBE	12
1.4.4 ANKETA	12
1.4.5 OBLIKOVANJE PISNEGA POROČILA	12
2 OSREDNJI DEL	13
2.1 OPIS RAZISKOVALNIH REZULTATOV	13
2.1.1 KRIZNI CENTER ZA MLADE CELJE	13
2.1.1.1 ŽIVLJENJE V KRIZNEM CENTRU ZA MLADE	16
2.1.1.2 RAZLOGI ZA PRIHOD V KCM	19
2.1.1.3 STAROSTNA STRUKTURA »DOMAČIH«	20
2.1.1.4 DRUŽINE, IZ KATERIH IZHAJAJO »DOMAČI«	21
2.1.1.5 NAČIN PRIHODA V KCM	22
2.1.1.6 KAM PO BIVANJU V KCM?	23
2.1.2 ZGODBE, KI JIH PIŠE ŽIVLJENJE	24
2.1.3 ANKETE ZA UČENCE	25
2.1.3.1 ANKETNI LIST	25
2.1.3.2 ANALIZA ANKETE	27
2.2 DISKUSIJA	33
3 ZAKLJUČEK	35
4 VIRI	36
4.1 LITERATURA	36
4.2 OSTALI VIRI	36
4.3 VIRI FOTOGRAFIJ	36

POVZETEK

V nekem pogovoru med starejšimi nam je prišlo na uho, da je najstništvo za vsakogar izmed vpletenih »viharjev jeznih mrzla domačija«. Te besede bi verjetno šle mimo nas, če ne bi bili ravno mi najstniki. Pa smo najstniki, zato nas je pogovor začel zanimati. Bili so si enotni v tem, da svojim otrokom še vedno lahko svetujejo, jih tako ali drugače še usmerjajo in jih po potrebi kaznujejo, vendar so prav otroci tisti, ki čedalje bolj odločajo o tem, ali bodo njihove nasvete in priporočila sprejeli, jim sledili oziroma jih poslušali.

Nadalje je tekla beseda o tem, kako so se njihovi ljubki, ubogljivi otročički čez noč spremenili v osorne, samovoljne tujce, ki živijo čisto drugače kot oni in ki so se povrh vsega brezobzirno polastili telefona in kopalnice in drugim ne pustijo do besede. In tako naprej in tako dalje.

Pa smo se vprašali, če smo res bili še pred kratkim tako krasni in pridni, danes pa smo nekaj čisto drugega. Ali pa so se starši spremenili? Kako ne razumejo, da nas vedno znova napadajo nova vprašanja, na katera ne poznamo odgovorov, pa jih hočemo poznati?! Zato smo se odločili, da pridemo tej stvari do konca.

Brskanje po internetu, časopisih in literaturi nas je pripeljalo do Kriznega centra za mlade. Tam nam je vodja centra ga. Nataša Omladič Ograjenšek postregla z vsemi podatki, ki so nas zanimali. Spoznali smo zavetišče, kjer lahko najstniki s težavami najdejo varnost in toplino. Nato smo prebrali nekaj najstniških življenjskih zgodb, ki so bivali v centru. Zaupane so nam bile zanimive zgodbe in pričakovanja. In na koncu smo sestavili še anketo, saj nas je zanimalo, v kakšni meri se težave pojavljajo pri učencih naše šole in koliko poznajo Krizni center za mlade.

Prepričani smo, da na svetu ni najstnika, ki ne bi imel niti ene same težavice. So pa tisti najstniki, ki imajo zelo velike težave, takšne, ki jih sami ne morejo rešiti, ker ob sebi nimajo ljudi, ki bi jim lahko pomagali. Zato želimo z našo raziskovalno nalogo predstaviti rešitev tistim, ki se v določeni situaciji ne znajdejo več in potrebujejo strokovno pomoč, da bodo lahko ponovno zaživel, tako kot si želijo.

1. UVOD

Pravijo, da je mladost najlepši del človekovega življenja. In del mladosti je tudi najstništvo. To je čas, ko nam, najstnikom, po glavi roji tisoč vprašanj, ki si jih nikomur ne upamo zastaviti, da ne bi izpadli bedasto. To je čas vprašanj, zadreg in negotovosti. In o naših težavah včasih težko govorimo, če sploh komu povemo o njih. Toda, kaj bi naredili, če bi naše najstniške tegobice prerasle v nam navidez nerešljive težave in iz tega stanja ne bi našli več rešitve?

To je bilo vprašanje, ki nas je pripeljalo do tega, da smo se odločili raziskati kam, kdaj in na kakšen način se lahko obrnejo tisti najstniki, ki imajo prevelike težave, da bi jih rešili sami. Tukaj imamo v mislih nevzdržne razmere doma (trpinčenje, zlorabe, alkohol), zavrnitev s strani staršev, probleme v povezavi s šolo idr.

Zato smo se kar kmalu odpravili v hišo, ki je sicer na zunaj skoraj neopazna in človek ne ve, kakšne težave imajo mladostniki, ki se v to hišo zatečejo po pomoč. Odšli smo v Krizni center za mlade (KCM). Tam nas je sprejela zelo prijazna gospa Nataša Omladič Ograjenšek, ki je vodja KCM. Postregla nam je z vsemi podatki in odgovorila na vsa naša vprašanja. Njeni odgovori, ki so bili velikokrat tako grozljivi, a na žalost resnični, so nas resnično potegnili v svet mladih, ki imajo takšne in drugačne težave. Ampak imajo resnične težave. In potem se nam zdi, da se bo podrl svet, ko nas fant / dekle, v katerega / -o se zaljubimo, ne opazi več?! To je le tegobica, mala ovira na najstniški poti življenja. Sedaj, ko poznamo vzroke, zaradi katerih mladi iščejo pomoč v KCM, gledamo na naše težave drugače.

Z našo raziskovalno nalogo želimo najprej predvsem vsem najstnikom, ki imajo nerešljive težave, predstaviti pot k rešitvi le – teh. Želimo, da čim več osnovnošolcev spozna Krizni center za mlade. Zakaj tam je velika večina težav rešljivih in najstnik lahko zaživi življenje tako, kot se zanj spodobi. Hkrati pa želimo v raziskovalni nalogi predstaviti različne odnose v družini, ki so velikokrat vzrok za to, da je najstnik nesrečen oziroma, da pri njem do težav sploh pride.

1.1 TEORETSKE OSNOVE

Pravijo, da je življenje zaupano človeku kot zaklad, ki ga ne sme zapraviti, kot talent, s katerim mora gospodarno upravljati. Sliši se lepo a hkrati zelo zahtevno. Kaj pa če naredimo le majhno napako in ta zaklad zapravimo? Pri vsakem posamezniku so namreč okoliščine lahko precej zapletene, misli tako globoko zakoreninjene in pogoji sreče tako zelo drugačni. In naša glavna potreba v življenju je nekdo, ki nas bo pripravil narediti, kar zmoremo. Kaj pa če tega »nekdo« ni ob nas in ga ne najdemo? Potem nastanejo raznorazne težave doma, v šoli, med prijatelji ... In ker so družina, najstniki in odraščanje kot začaran krog, bomo na tem mestu spregovorili nekaj o tem.

1.1.1 ODRAŠČANJE

Obdobje odraščanja prinese s sabo kopico sprememb, negotovosti, dilem, vihravosti, razočaranj, kriz, novih izkušenj, prijateljstev, ljubezni ... – zdi se, da se zgodba iz generacije v generacijo ponavlja, a vendar je za vsakega mladostnika njegova gotovo posebna, tako kot jo na svoj način doživlja in zmore tudi mladostnikova družina.

Že če se starši zavedajo zahtevnosti in konfliktnosti družinskega obdobja z najstnikom, mogoče lažje vzdržijo krize. Odraščajoč otrok v tem razburkanem obdobju potrebuje meje in pravila, proti katerim se lahko bori. S tem, ko mu starša postavljata jasna pravila, mu dajeta občutek varnosti. In če starša dojameta, da je mladostnikova borba nujna in sprejmeta svojo vlogo ter trdno vztrajata pri pravilih, ponavadi do večjih problemov sploh ne pride. A vendar je potrebno meje s časom prilagoditi; gotovo družina z mladostnikom ne more mimo tega.

Mladost na eni strani določa konec otroštva in s tem tesne in enostranske odvisnosti od staršev ali skrbnikov, na drugi strani pa jo določajo storitve, ki jih družba nalaga mlademu človeku in jih mora ta dokončati ali prekiniti, da postane odrasel. Zato je mladost protislovno življenjsko obdobje, ki združuje odvisnost od

drugih in potrebo pa neodvisnosti. V sebi združuje tako »podaljšano otroštvo« kot zametek in anticipacijo odraslosti.¹

1. 1. 2 DRUŽINA

Podobe družine, ko poskušajo ljudje v mislih sestaviti sliko družine, so lahko zelo raznovrstne; marsikdo v misli priključuje svojo družino, kdo drug družino, o kateri sanja, pa družino iz znane televizijske nadaljevanke ... Hkrati imajo te podobe gotovo veliko skupnega – moški, ženska, otroci, ali le en odrasli z otrokom in mogoče dedki, babice ...

Čeprav bi vsak vedel nekaj povedati o družini, je skoraj nemogoče govoriti o družini nasploh, ne da bi upoštevali konkretno zgodovinsko in družbeno situacijo. Najsplošnejše bi lahko opredelili družino kot socialno skupino, ki sloni na prostorski ali časovni (generacijski) povezanosti in pripadnosti članov.²

V slovenskem prostoru je z Zakonom o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Ur.l. SRS, št. 14/89) družina opredeljena kot »skupnost staršev in otrok«, pri čemer naj bi bili tako zakonska kot izven zakonska skupnost z zakonom glede družine praktično izenačeni.

Družinska skupina ima posebno razvojno pot, ki postavlja vse njene člane pred nove naloge, ki zahtevajo spreminjanje in vedno znova tudi vzpostavljanje ravnotežja. Družina z majhnim otrokom mora rešiti problem vzpostavljanja koalicije in vzpostavljanja generacijskih razlik, da bi lahko otroku posredovala meje; omogočiti mora otroku, da sprejme in se nauči ravnati s svojimi čustvi, mu dati dovolj varnosti, da se nauči samostojnosti in neodvisnosti. Odraščanje otrok postavlja pred družino vedno nove naloge spreminjanja.

¹ Ule, Mirjana: Psihologija vsakdanjega življenja, Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana, 1993, str. 160.

² Ule, Mirjana: Psihologija vsakdanjega življenja, str.171.

Konflikti odraščanja so novi konflikti, tako kot so za roditelja novi konflikti staranja. Odhod otrok od doma in vzpostavljanje novih vezi z vnuki zaključuje cikel.³

Družina je lahko za družinske člane varno zavetje, kraj, kamor se umakneš pred vsakodnevnimi obveznostmi sodobne družbe; odnosi med družinskimi člani so lahko topli in izpolnjujoči, družina je lahko mesto, kjer si ti lahko res ti. Hkrati pa lahko ima družina tudi povsem drugo podobo; lahko je mesto velikih napetosti, lahko vodi ljudi v obup, jim nalaga hude občutke krivde ... Temna plat družinskega življenja je razširjena in omaja rožnate podobe harmonije, ki so pogosto prikazane na televizijskih reklamah in drugod v popularnih medijih. V družinah obstaja kar nekaj »temnih« vidikov – od konfliktov in sovražnosti, ki vodijo v ločitev, do najbolj grozljivih - kot so spolne zlorabe in družinsko nasilje.

Nasilje v družini je najpogosteje definirano kot način nadziranja, ki ga izvaja ena oseba nad drugo in se manifestira na različne načine, vključujoč fizično in spolno nasilje, grožnje, emocionalne zlorabe in ekonomsko zatiranje.⁴

Danes se veliko govori o različnih oblikah nasilja, ta tema je prisotna v strokovnih pogovorih, v medijih, družba postaja bolj občutljiva in bolj informirana o tej problematiki, o pravicah otrok in mladostnikov, vedno več primerov trpinčenja in zlorab je odkritih – pa vendar – nasilje se še vedno dogaja, še vedno so žrtve otroci in ženske.

1. 1. 3 VRSTE NASILJA V DRUŽINI

Glede na to, da se o nasilju veliko govori, se lahko zdi povsem jasno, kaj le-to pomeni, kdaj govorimo o trpinčenju otrok, a kljub temu smo lahko, ko se srečamo s konkretnimi primeri, v dilemi, ali neko dejanje že označiti za nasilje ali ne. Ali je tu in

³ Čačinovič-Vogrincič, Gabi: Psihologija družine: prispevek k razvidnosti družinske skupine, Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana, 1998, str. 130.

⁴ Zaviršek, Darja (ur.): Spolno nasilje, Visoka šola za socialno delo, Ljubljana 1996, str. 63.

tam kakšna klobuta že slabo ravnanje z otroki? Kakšen tepež otroka je še dopusten? Kdaj smo dolžni poseči v družinska dogajanja, da bi zavarovali otroka? Še več vprašanj se pojavi ob psihičnem trpinčenju.

Telesno trpinčenje je *fizično nasilje*, ki povzroča telesne poškodbe pri otroku, kot denimo: udarjanje, brcanje, zbadanje z ostrimi predmeti in podobno.⁵

Pri telesnem kaznovanju lahko gre za izgubo samokontrole odrasle osebe ali pa za zavestno in namensko povzročanje trpljenja otroku. To nasilje lahko prepoznavamo tudi po psihičnih znakih otroka.

Vsako obliko nasilja – telesnega in spolnega ter zanemarjanje, spremlja tudi *psihično trpljenje* otroka. Je pa psihično trpinčenje tako razširjen vzrok trpljenja otrok s škodljivimi posledicami za razvoj, da mu danes stroke, ki skrbijo za duševno zdravje otrok, posvečajo vse več pozornosti. Psihično trpinčenje lahko izhaja iz storitve ali opustitve dejanja.⁶

Zanemarjanje je opustitev dejanja ali vedenja, s katerim odgovorni odrasli zadostijo otrokovim telesnim, čustvenim, intelektualnim in drugim potrebam, ki varujejo otroka in mu omogočijo ustrezen razvoj. Lahko je fizične narave (neustrezno prehranjevanje, odsotnost skrbi za otrokovo varnost, neustrezna skrb za otrokovo zdravje in ne iskanje zdravniške pomoči, ki ogroža otrokovo zdravje, razvoj in življenje); čustvene narave (otrok je hudo prikrajšan za pozitivne čustvene odnose v družini, ki mu omogočajo zdrav razvoj); izobraževalne narave (odrasli onemogočajo otroku, da se izobražuje – da obiskuje šolo, ga prikrajšajo za osnovne razvojne vzpodbude).⁷

⁵ Bouwkamp, Roel: *Psihosocialna terapija pri spolni zlorabi v družini*, Firis, Logatec, 1996, str. 13.

⁶ Mikuš Kos, Anica: Psihosocialni vidik trpinčenja otrok; v: *Trpinčen otrok: kako prepoznati in preprečevati fizično in duševno trpinčenje otrok*, Ciklus seminarjev Namesto koga roža cveti, Satler, Meridiana, Ljubljana, 1997, str. 61.

⁷ Mikuš Kos, str. 60.

O *spolnih zlorabah* obstaja več opredelitev. Zavirškova (str. 83) jih strne v sklep, da gre za zlorabo moči odraslega nad otrokom, kjer je ta moč spolno specifična, saj so večinoma storilci moški. Številne definicije spolne zlorabe poudarjajo, da gre za različne vrste spolnih dejanj, ki pomenijo vdor v otrokovo notranje življenje, njegov svet in njegovo spolnost, njihova skupna značilnost pa je, da odrasli zlorablja zaupanje, odgovornost in svojo moč, pred katero se otrok takrat, ko odrasli uporablja različne vrste nasilja, groženj in manipulacije, ne more braniti (ibid.).

Pri spolni zlorabi v družini gre za zapletene odnose znotraj družinskega sistema, ki omogočajo dolgoletno skrivanje in trajanje dogajanja. Veliko žrtev prikriva zlorabo, ki se pogosto razkrije šele v obdobju odraslosti, mnogokrat šele, ko oseba zboli in postane uporabnik psihiatrije.⁸ Zavirškova (83) pravi, da je razlog, da se večino zlorab ne odkrije, tudi v tem, ker je otrok od odraslih odvisen in povsem nemočen. Storilec uporablja različne načine groženj, manipulacij.

V to poglavje smo namenoma vključili tudi *nasilje med partnerjema*, saj je otrok, četudi ga ne doletijo fizični udarci, žrtev, ko mora spremljati nasilje nad osebo, ki jo ima rad.

Ob doživljanju katerekoli oblike nasilja otrok ali mladostnik trpi. Vsem oblikam nasilja in zlorab je skupno delovanje drugih (največkrat odraslih), da se s pomočjo nasilja, zvijač, zlorabe zaupanja ali kakorkoli polastijo oblasti nad telesom otroka. S tem se poruši otrokova integriteta, ki je celota telesa, duševnosti in duhovnosti. Otrokov razvoj je s tem prizadet, oviran, kar ima dolgoročne posledice.⁹

⁸ Mikuš Kos, str. 59.

⁹ Žorž, Bogdan: Stiska je lahko tudi izziv, Educa, Nova Gorica 1997, str. 80.

Žorž opozarja, da bolj kot travma, ki jo je otrok doživel, določajo način reagiranja nanjo okoliščine, v katerih se je travma zgodila ali dogajala. Dolgoročne posledice pa bolj kot vrsta in intenziteta travme določa otrokovo doživljanje ob travmi. Na to doživljanje v veliki meri vpliva odzivanje, reagiranje ljudi iz okolja, ki so otroku najbližje, ki naj bi otroku zagotavljali varnost in ljubezen. Prav zato so posledice najtežje, kadar otrok doživlja nasilje ali zlorabe doma, v družini, ko ostaja s svojo travmo sam, nemočen, z močnimi občutki krivde.

Pri delu z otroki, ki doživljajo nasilje v družini, se strokovni delavci srečujejo z mnogimi konflikti, vprašanji, dilemami... Prva stiska je gotovo, ko posumijo, da je otrok v družini trpinčen ali zlorabljen, saj je pogosto do trenutka, ko lahko z gotovostjo rečejo, da je res tako, pred njimi dolga in težavna pot. Pri pomoči otroku je prva naloga, da nasilje prekinejo, vendar to v praksi ni enostavno in hitro izvedljivo.

Res je, da se z razkritjem nasilja lahko začne pomoč otroku ali mladostniku, a je od tega, kakšna bo ta pomoč, odvisna njegova nadaljnja življenjska zgodba. Samo razkritje ni dovolj in tudi prehitro ukrepanje lahko ima slabe posledice prav za otroka, ki mu želijo pomagati.

1. 2 OPIS RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

Oh, to najstništvo! Kaj vse doživljamo v tem obdobju! Na dan privrejo številna vprašanja o telesnih in duševnih spremembah, o ljubezni ... in zahtevajo ustrezne odgovore. Vprašanja, ki brez pravih odgovorov lahko prerastejo v težave. Zastaviš jih lahko staršem, morda starejši sestri ali bratu.

- × Kaj pa, če so težave tudi v družini?
- × Kaj storiti, če si doma trpinčen, zlorabljen?
- × Kaj storiti, če te starši zavrnejo?
- × Kam se obrniti po ustrezno strokovno pomoč, ko si v resnični osebni stiski?
- × Kdo so ti najstniki, ki imajo težave?
- × Kakšne starše imajo ti otroci?

- × Imajo tudi naši sošolci večje težave?
- × Kaj si želijo najstniki, ki so v stiski?

Vse to in še veliko več so vprašanja, ki se nam porajajo in v tej raziskovalni nalogi želimo poiskati odgovore nanje. Na osnovi raziskovalnih vprašanj smo postavili hipoteze.

1.3 HIPOTEZE

- × Najstniki, ki so v hudi osebni stiski, se le redko obrnejo po pomoč v Krizni center za mlade.
- × Najpogostejši vzrok, da vendarle poiščejo pomoč v KCM, je fizično in spolno nasilje nad njimi.
- × Najstniki z večjimi težavami najpogosteje izhajajo iz razvezanih in / ali rejniških družin.
- × Osnovnošolci le v manjšini vedo za Krizni center za mlade.
- × Večina osnovnošolcev fizičnega ali spolnega nasilja ni doživela, se pa v družini pojavljajo težave, kot so nerazumevanje s starši, zavrnitev s strani staršev, upor staršem.
- × Le redki osnovnošolci bi se v primeru hude osebne stiske po pomoč obrnili k strokovnjakom.

1.4 RAZISKOVALNE METODE

1.4.1 DELO Z LITERATURO

Preko interneta smo poiskali razpoložljivo literaturo o najstništvu in družinah. Nato smo se odpravili v Osrednjo knjižnico Celje in opravili izbor literature. Pobrskali smo tudi po revijah in časopisih. Ob prebiranju literature so se nam porodila nova vprašanja, na katera smo dobili odgovore v pogovoru z gospo Natašo Omladič Ograjenšek.

1. 4. 2 INTERVJU

23. februarja 2005 smo se odpravili na obisk h gospe Nataši Omladič Ograjenšek, ki je vodja Kriznega centra za mlade Celje. Prijazno nam je postregla z vsemi odgovori, ki so nas zanimali. Intervju smo zvočno posneli in ga nato prenesli v pisno obliko.

1. 4. 3 NAJSTNIKOVE ZGODBE

V času obiska Kriznega centra za mlade so v njem bivali trije mladostniki. O njihovem življenju smo lahko prebrali resnične življenjske zgodbe in tako dobili realno sliko najstnika, ki je v hudi stiski. Njihove zgodbe so v nas naredile poseben pečat, saj nikoli nismo niti v sanjah doživeli takšnih stvari, kot so se dogajale njim.

1. 4. 4 ANKETA

V to raziskavo smo zajeli učence od petega do osmega razreda OŠ Hudinja v šolskem letu 2004 / 2005. V vzorcu je bilo 125 učencev. S to anketo smo ugotovili, v kakšni meri učenci poznajo Krizni center za mlade in kakšne težave se pojavljajo pri njih.

1. 4. 5 OBLIKOVANJE PISNEGA SPOROČILA

Pri obdelavi podatkov smo si pomagali z osebnim računalnikom. Besedilo smo oblikovali v programu MS Word 2000, slike pa smo izdelali z digitalnim fotoaparatom SONY DSC-72.

2. OSREDNJI DEL

2.1 OPIS RAZISKOVALNIH REZULTATOV

2.1.1 KRIZNI CENTER ZA MLADE CELJE

Podatki, ki so navedeni v naslednjih poglavjih (do Zgodbe, ki jih piše življenje), so vzeti iz pogovora z gospo Natašo Omladič Ograjenšek.

Krizni center za mlade (v nadaljevanju KCM) je organizacijska enota Centra za socialno delo Celje, ki je začel polno delovati 17. 12. 1998, s sedežem v Celju, Ipavčeva 8. V njem je zaposlenih pet strokovnih delavcev, ki delajo izmensko delo v parih: ženska - moški. Krizni center je odprt 24 ur na dan, vse dni v letu. KCM je varna hiša, kamor se lahko zatečejo mladostniki, ko imajo težave, in v njej bivajo tudi do 21 dni.

SLIKA 1: Krizni center za mlade Celje

KCM je namenjen otrokom in mladostnikom do 18. leta starosti, ki zaradi osebne stiske ali konfliktnega okolja vidijo rešitev v hitrem in začasnem umiku iz okolja. Pomoč lahko poiščejo, kadar imajo težave in stiske, kot so: nevzdržne razmere

doma (trpinčenje, zlorabe, alkohol), upor staršem zaradi različnih razlogov, zavrnitev s strani staršev, čustvena prizadetost, problemi v povezavi s šolo, razmišljanje o samostojnosti...

KCM sprejema otroke in mladostnike iz celjske regije. Lahko se oglasijo le na pogovor, lahko pa tu tudi bivajo do 21 dni.

Vsebina dela v KCM je vezana na neposredne in posredne cilje programa dela v KCM. Neposredni cilji so:

- × nuditi zavetišče, zaščito in osebno pomoč mladim,
- × nuditi pomoč, ki bo temeljila na pravicah mladih,
- × nuditi informacije o možnostih za reševanje stiske,
- × raziskati vzroke za beg pri mladih,
- × svetovalno delo z mladostnikom, s starši in z vso družino,
- × pripravljalni postopek za vrnitev mladostnika v matično družino ali v drugo ustrezno okolje,
- × sodelovanje z vpletenimi institucijami, ki so potrebne za otrokovo korist,
- × sodelovanje in delo v strokovnih timih.

Posredni cilji:

- × doseči uvid v problematiko in dinamiko odnosov v družini,
- × doseči uvid v razne možnosti reševanja problematike,
- × doseči odgovornejšo reakcijo posameznih članov družine,
- × doseči, da mladi prevzamejo odgovornost za sprejemanje samostojnih odločitev.

SLIKA 2: Ga. Nataša Omladič Ograjenšek

KCM je namenjen otrokom in mladostnikom do 18. leta starosti, ki se zaradi različnih razlogov in spletov okoliščin znajdejo v hudi osebni stiski in se želijo začasno umakniti iz konfliktnega okolja.

Zaradi načela prostovoljnosti v KCM ni varnostnih ukrepov z prisilno zadržanje otroka – mladostnika. Tu imajo mladi možen dostop do informacij za reševanje njihove težave in pravico ter možnost, da sami izbirajo med ponujenimi oblikami pomoči.

Vedno pogosteje jim uspe v obravnavo aktivno vključiti tudi mladostnikove starše. Prihod mladostnika v KCM se trudijo predstaviti kot posledico vedenj in ravnanj vseh udeležencev in jim to predstaviti kot varno izbiro otroka in priložnost za začetek nečesa novega – za skupno iskanje ugodnih razpletov. Se pa srečajo s težavami, ko umik pomeni, da morajo mladostnika začasno pred družino varovati. V takem primeru je potrebno čim prej ustvariti ravnotežje med interesi staršev in interesi mladostnika. Tukaj pogosto naletijo na zaplete pri sodelovanju z ostalimi vpletenimi institucijami, predvsem pri obravnavi raznih oblik nasilja.

V KCM prihajajo mladi z vedno večjimi stiskami in se le-to odraža na vseh področjih njihovega življenja. V preteklem letu so obravnavali največ mladostnikov, ki so prišli po pomoč zaradi hudih oblik fizičnega nasilja in spolnih zlorab. Veliko mladih ima hude psihične težave (osebnostne težave, poskusi samomora, samopoškodbe ...), zato sodelujejo s strokovnjaki iz drugih področij.

V Kriznem centru za mlade izvajajo še drugo obliko pomoči predvsem za tiste, ki ne potrebujejo začasnega umika iz domačega okolja – to so dnevne obravnave. Ta oblika pomoči zajema svetovalne pogovore, urejanje in vodenje mladostnika.

Kot del redne dejavnosti pa že vsa leta izvajajo tudi dodatno obliko pomoči – pobivalna obravnava, v katero so zajeti otroci in mladostniki, ki so v preteklosti bivali v KCM in potrebujejo nadaljnje spremljanje. Opazili so namreč, da so mladi in družine po obravnavi v KCM ostajali sami, saj niso sprejemali pomoči drugih institucij ali so bile od njih preveč oddaljene.

V Kriznem centru za mlade je zaposlenih pet strokovnih delavcev. Štirje delavce opravljajo izmensko delo, vodja KCM pa ima delovni čas organiziran tako, da se sreča z vsemi delavci. Vsi opravljajo tudi dežurstva med vikendom in čez praznike. Takšen način dela omogoča bogato in kvalitetno strokovno delo, predvsem področje svetovanja mladostniku in družini, spremljanje po odpustu ...

2. 1. 1. 1 ŽIVLJENJE V KRIZNEM CENTRU ZA MLADE

Zaposleni v KCM Celje so se v začetku delovanj odločili, da bodo otroke in mladostnike, ki bodo bivali v Kriznem centru za mlade imenovali »domači«. To ime se jim zdi najbolj primerno zato, ker jim poskušajo v obdobju 21 dni nuditi dom, varnost in toplino. In teh »domačih« je bilo v prejšnjem letu 60. Ta številka kaže na to, da so s pomočjo promocije uspeli doseči že dobro umeščenost v prepoznavno mrežo pomoči v Celju. Teh 60 mladih je v prejšnjem letu preživel skupaj 793 dni.

SLIKA 3: Dnevni prostor za druženje

Z vsakim mladim ob sprejemu opravijo sprejemni – informativni pogovor, v katerem skupaj definirajo težavo in pričakovanj obeh strani. Na osnovi pridobljenih informacij skupaj z mladim izdelajo individualni načrt obravnave, v katerem »domači«

aktivno sodeluje. Sprejem v KCM se prične s podpisom dogovora v obliki pristopne izjave. V obravnavi vsakega posameznika izvedejo povprečno pet usmerjenih svetovalnih pogovorov z mladim, njegovimi starši ali celo družino.

SLIKA 4: Dnevni prostor za druženje

S svetovanjem nadaljujejo tudi po odpustu iz KCM. Težave s sodelovanjem nastopijo predvsem v družinah, ko je prisotno dolgoletno nasilje in že posledično spremenjeni vzorci vedenja, prilagojeni nasilnemu okolju. Na tem področju dela niso preveč uspešni, saj mladostnik običajno ostane sam. Vsi družinski

člani, ki so lahko tudi sami žrtve nasilja, ga zavrnejo. Na tem področju dela vidijo velik pomen sodelovanja z drugimi vpletenimi ustanovami, kot sta Center za socialno delo, policija.

Poleg svetovalnih obravnav izvajajo v KCM tudi vzgojno delo »Učenje za življenje«. Življenje v KCM je dnevno načrtovano skupaj z domačimi. Mladi od njih odhajajo redno v šolo in so čimbolj vključeni v svojo socialno mrežo, preostanek dneva, ki ga preživijo v KCM, pa obsega več področij:

- svetovalni pogovori v smislu reševanja težave,
- delo in priprava za šolo,
- hišna opravila,
- družabni del (aktivno preživljanje prostega časa: razne delavnice, športne aktivnosti ...).

SLIKA 5: Kuhinja

Tako si mladi pridobijo tudi delovne navade, nove izkušnje in doživetja v odnosih z drugimi, ki pomembno vplivajo na njihovo samopodobo, pridobijo nove vzorce vedenja, občutek odgovornosti, pripadnosti skupini, skrbi drug za drugega ...

V lanskem letu je v KCM bivalo 60 mladih 793 dni, kar pomeni, da je vsak mladostnik preživel v KCM povprečno 13, 2 dni. Večina mladostnikov je preživela v KCM dogovorjeni rok 21 dni, nekaj jih je ostalo zelo kratek čas (1 do 7 dni), srečali pa so se tudi s problemom prekoračitve dogovorjenega časa bivanja 21 dni. Običajno se je to zgodilo v primerih s specifično problematiko, kjer je center za socialno delo

nameščal otroka izven družine in je potrebno izpeljati postopke po upravnem postopku oziroma mladostniku omogočiti proces sprejema nove družine.

SLIKI 6 in 7: Prostor za aktivno preživljanje prostega časa

Sicer pa so zaposleni v KCM prepričani, da je 21 – dnevni rok ustrezen, saj so jim izkušnje pokazale, da je čas treh tednov zadovoljiv za premostitev krize in postavitev temeljev za nadaljnjo obravnavo, ki naj bi jo kasneje izvajale druge ustrezne institucije.

SLIKI 8 in 9: Soba za počitek in učenje

Poleg bivanja KCM nudi mladostnikom tudi pomoč v obliki svetovalnih pogovorov. Tako je v lanskem letu poiskalo pomoč 181 mladih, ki so prihajali le na svetovalne pogovore in niso ostali v KCM. Tudi tu je bilo obravnavanih več deklet kot fantov (112 deklet, 69 fantov), njihova povprečna starost je bila 17 let. Z mladimi so izvedli ponavadi po en svetovalni pogovor, z nekaterimi pa so izpeljali individualno

načrtovano obravnavo, ki je obsegala več pogovorov in po potrebi vključevala tudi svetovanje celi družini.

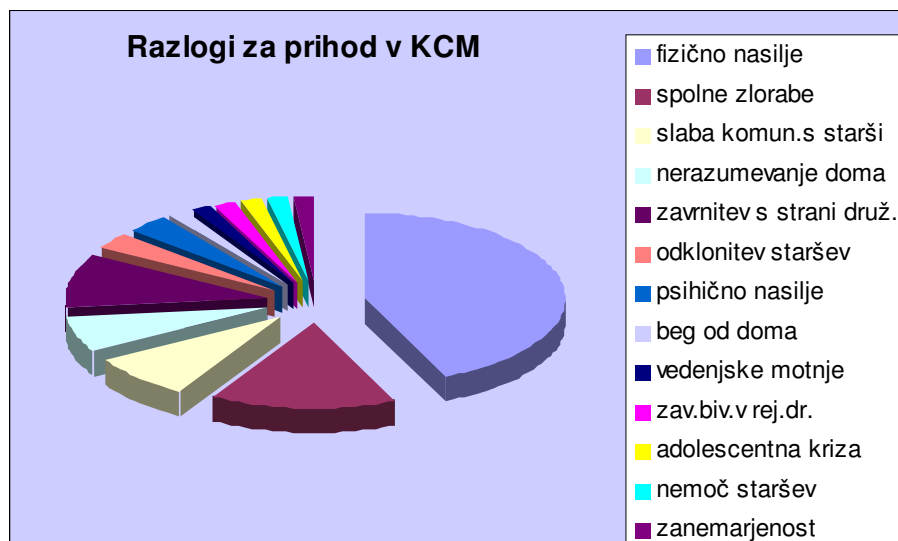
Poleg tega lahko mladostniki v KCM tudi pokličejo. Telefonski pogovori so svetovalni in informativni. Mladi v teh pogovorih pridobivajo informacije o pomoči, i jo lahko dobijo v KCM, poskušajo poiskati stik in si tako na varen način ustvarjajo prostor za pomoč. Kličejo tudi starši, ki se znajdejo v konfliktu z otrokom ali ko njihovega otroka ni domov. Tudi starši iščejo predvsem informacije o možnih oblikah pomoči. Dostikrat pa pokličejo tudi druge odrasle osebe, ki se znajdejo v osebni stiski in iščejo informacije o možnostih prejemanja pomoči v drugih ustanovah.

2. 1. 1. 2 RAZLOGI ZA PRIHOD V KCM

V letu 2004 se je kot glavni in najpogostejši razlog prihoda pojavljalo fizično nasilje (26), ki je močno presegalo ostale vzroke. Sledili so mladi, ki so prišli v KCM po pomoč zaradi spolne zlorabe (9), na tretjem mestu pa je želja po boljši komunikaciji s starši (5). Ostali vzroki so: nerazumevanje doma, zavrnitev s strani družine / rejniške družine, odklonitev staršev, psihično nasilje, beg od doma, vedenjske motnje.

Vzroki za konflikt med starši in otroki so povezani z obdobjem odraščanja. To je obdobje, ko je ponavadi potrebno v družini prilagoditi vloge, pravila, meje ... novim spremembam, ki jih prinaša odraščajoči mladostnik. V družini je običajno porušeno družinsko ravnotežje in družinski člani morajo vložiti znatno mero energije, da vzpostavijo novo ravnotežje, na novi ravni. Zajete družine pa ponavadi ne zmorejo spopadanja s spremembami, ne zmorejo vzpostaviti porušenega ravnotežja, ki je posledica sprememb. V nekaterih družinah starši reagirajo zelo togo, drugje pa mej sploh ne znajo postaviti. Posledica obeh kategorij družin je lahko dolgotrajna negativna klima. Odhod mladostnika v KCM si lahko razlagamo kot posledico in ukrep neke dolgotrajne negativne klime v družini. V teh primerih so se pogosto srečevali tudi s problematiko razvjenega otroka. Ko so starši popolnoma permissivno vzgajali, v obdobju odraščanja pa postavili pred otroka pričakovanja, ki jih ni znal izpolniti. Ali pa so se ustrašili že vidnih posledic svojega ravnanja (samovoljno vedenje otroka) in zato želeli postaviti toge meje.

Mladi so bili pogosto tudi izpostavljeni večjim oblikam nasilja hkrati. Pri tem so se srečevali s težavami in pomembnostjo skrbno pripravljene protokola prijave in sodelovanja z drugimi institucijami, predvsem policijo, da mladostnik v času pomoči ni bil ponovno izpostavljen neprijetnim izkušnjam in zlorabi.

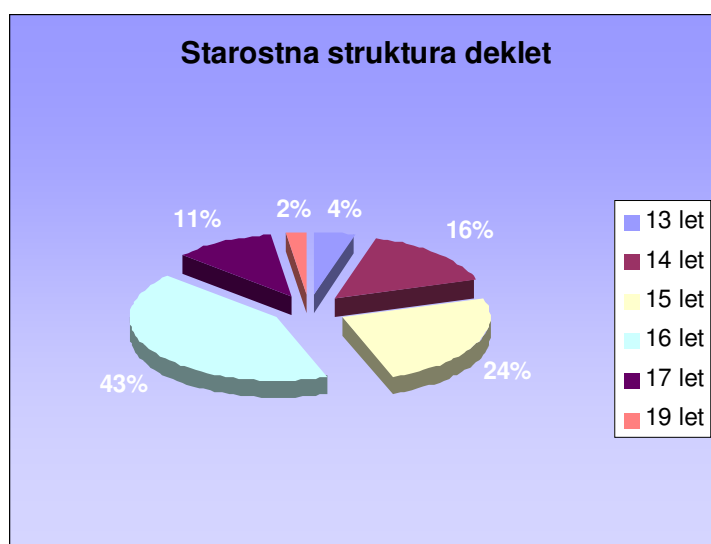
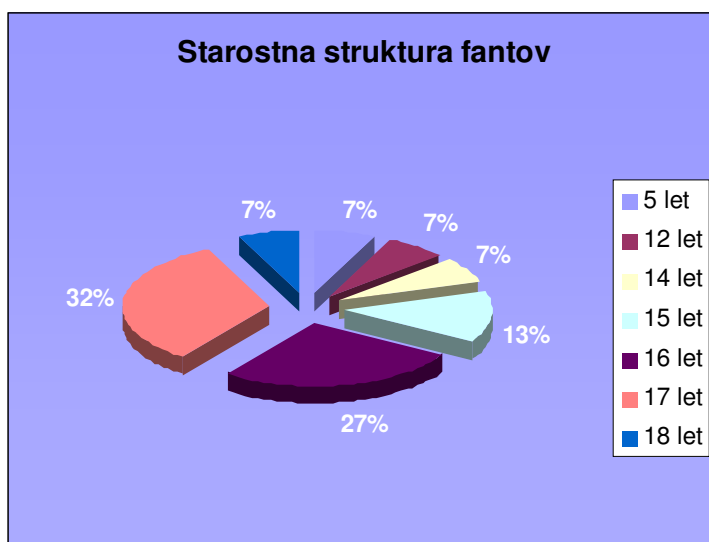

Precej pogosto je bilo tudi srečevanje z otroki, ki so v KCM prišli iz rejništva, ko se sami niso več želeli vrniti v določeno rejniško družino, ali pa jih rejniki niso bili pripravljene sprejeti. Pri teh mladostnikih opažajo težavo, ker so iztrgani iz naravne socialne mreže, ostajajo sami v zahtevnem obdobju odraščanja in z ne preveč dobro popotnico iz matične družine, ne uspejo pa si stkati nove mreže, ki bi jim pomenila dom, varnost, domačnost, zatočišče.

2. 1. 1. 3 STAROSTNA STRUKTURA »DOMAČIH«

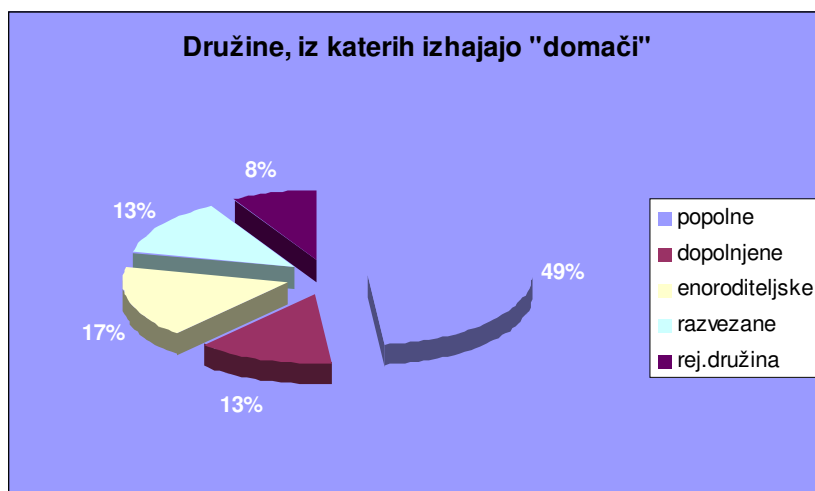
Pri pregledu starostne strukture otrok, ki so bivali v KCM, smo ugotovili, da je v prejšnjem letu bilo največ starih 16 let, povprečna starost bivajočih pa je bila 15, 4 leta. Večinoma se torej srečujejo z najstniki, ki so v občutljivem obdobju odraščanja in osamosvajanja, ko se ločujejo od družine in precej kritično zaznavajo družinsko okolje.

Zanimivo je, da je v KCM bivalo dvakrat več deklet kot fantov. To je povezano z družbenimi pričakovanji vedenj, vezanih na spol – za dekleta je bolj sprejemljivo poiskati pomoč v stiski, medtem ko fantje izražajo stiske bolj z odklonskim vedenjem.

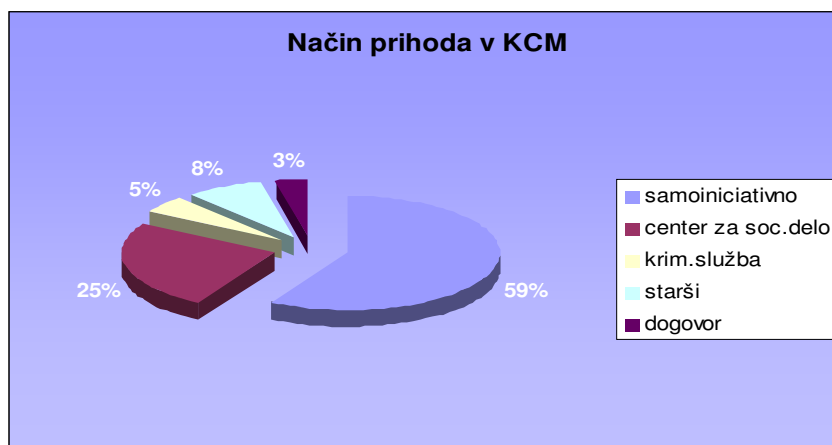
2. 1. 1. 4 DRUŽINE, IZ KATERIH IZHAJAJO »DOMAČI«

V KCM presenetljivo še vedno prihaja največ otrok iz popolnih družin (več kot polovica). Če primerjamo še podatke o vzrokih, ki kažejo, da prihaja največ mladih v KCM zaradi različnih oblik nasilja, lahko sklepamo, da so v družinah zaostreni medosebni odnosi, kjer so prisotne različne oblike nasilja. Sledi kategorija mladih, ki prihajajo iz enoroditeljskih družin, kjer se pogosto pojavljajo težave zaradi preobremenjenosti starša samohranilca. Veča pa se število mladih, ki zavračajo bivanje v rejniških družinah.

2. 1. 1. 5 NAČIN PRIHODA V KCM

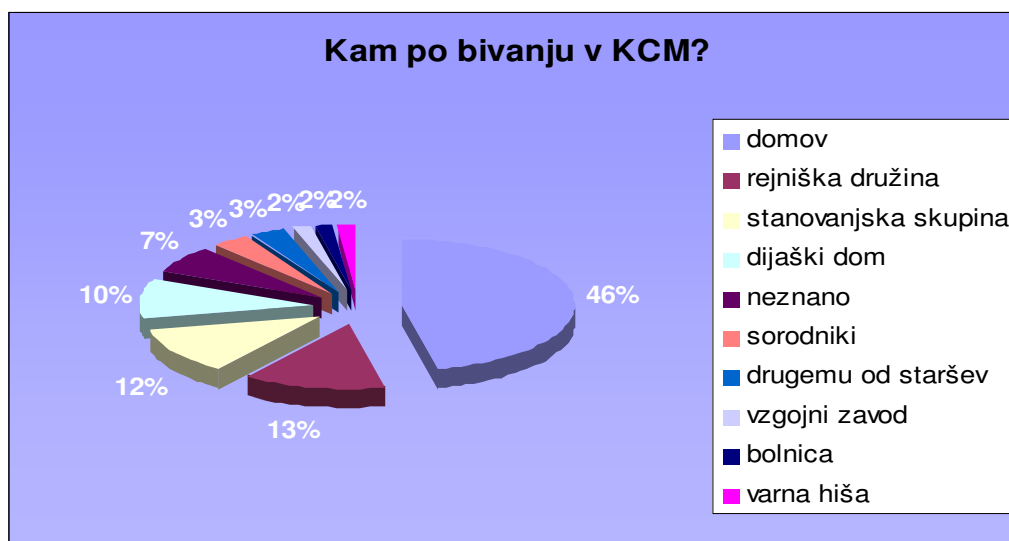
V prejšnjem letu je več kot polovica mladih prišlo v KCM samovoljno, kar je tudi osnovni name delovanja KCM. Ta podatek nam priča o dobri prepoznavnosti in umeščeni v socialnem okolju. K temu gotovo prispeva aktivno informiranje mladih in širše javnosti (predstavitve na šolah, plakati na javnih mestih, radio ...). Prepoznavni so tudi med drugimi institucijami, ki KCM doživljajo kot partnerje pri nudenju pomoči. Na njih se pogosto obračajo centri za socialno delo, kriminalistična služba ... Zanimiv pa je podatek, da starši sami iščejo pomoč. Pojavljajo se predvsem starši, ki začno čutiti vzgojno nemoč, ko so z vsemi znanimi strategijami poskušali ohraniti dober odnos z otrokom, pa jim to ni uspelo.

2. 1. 1. 6 KAM PO BIVANJU V KCM?

Skoraj polovica »domačih« se je po končani obravnavi vrnilo v domače okolje – to se zgodi, če uspejo v procesu obravnave vzpostaviti pogoje in temelje za izboljšanje komunikacije in odnosov v družini. Ti mladostniki ostanejo v aktivnem svetovanju še vsaj nekaj mesecev. Vendar pa vrnitev v domače okolje vedno ni mogoča in primerna. Takrat skupaj z aktivnim sodelovanjem mladostnika in pristojnim centrom za socialno delo iščejo ustrežnejše rešitve. Pri nameščanju izven družine so vsi skupaj večkrat v stiski, saj težko najdejo okolje, ki bi bilo za obravnavanega mladostnika primerno (rejniška družina, stanovanjska skupina v Celju ...). Prav tako pa se srečujejo s problemom prezasičenosti ustanov, ki mladostnikom nudijo bivanje izven doma. Tako je odšlo največ mladostnikov, ki se niso mogli vrniti domov, v rejniške družine, sledili so odhodi v stanovanjske skupine in dijaške domove. V rubriki neznano so zajeti mladi, ki so samovoljno, brez zaključnega pogovora, zapustili KCM ali pobegnili.

Veliko mladih, ki so bili obravnavani v KCM, se samovoljno vrača na obisk in tudi po pomoč. To lahko razumemo, da je KCM pomemben podporni člen v njihovem okolju in jih sprejemajo.

2. 1. 2 ZGODBE, KI JIH PIŠE ŽIVLJENJE

Za boljšo ponazoritev dejanskega življenja nekaterih najstnikov bomo na tem mestu objavili dve zgodbi najstnic, ki sta v času našega obiska bivali v KCM. Imeni sta v zgodbah zaradi varstva podatkov in prepoznavnosti spremenjena.

1. *Tinina zgodba, 17 let*

Ko je Tina prišla v KCM, je povedala, da jo je oče dan pred prihodom, zvečer, ko je prišel domov pijan, pretepel. Tepel jo je po glavi in hrbtu. Bila je že v postelji in z mamo gledala TV. Oče je bil jezen, ker ga je popoldne klicala razredničarka in povedala, da ima Tina slabe ocene. Sedaj je jezna na razredničarko, ker je poklicala, saj ocene niso bile tako katastrofalne, da bi to morala storiti. Že popoldne, ko se je vračala iz šole, jo je bilo strah, kaj bo doma. Ko je prišla domov, ji je mama zagotovila, da atija ni doma in da ji ne bo nič naredil. Sedaj se sprašuje, zakaj že pred očetovim prihodom domov ni odšla od doma. Ko jo je oče tepel, mu je komaj ušla iz stanovanja, pograbila je bundo in zbežala k sosedom, tam je preživela noč, naslednji dan pa je prišla v KCM.

Sedaj, ko je v Kriznem centru ji je pogosto hudo, veliko joče in preišljuje, kaj se bo zgodilo. Skrbi jo za domače (mamo in brate) pa tudi za očeta. Veliko razmišlja o tem, da jo bodo domači zasovražili, ker je spregovorila in bi včasih rada kar vse izbrisala.

Zase si želi, da bi uspešno končala šolo in si uredila mirno življenje. Domov se ne namerava več vrniti, saj predvideva, da oče ne bo prenehal s svojim ravnanjem. Zaveda se tudi, da se doma, ko se starša kar naprej prepirata, ne more učiti in zbrati za šolsko delo. V KCM se počuti prijetno, saj ji pomagajo urejati življenje v stanovanjski skupini. Tukaj se lahko pogovori z delavci, ki jo razumejo in jo razbremenjujejo strahov in stisk.

2. *Leina zgodba, 16 let*

Ko je Lea prišla v KCM je povedala, da je že bila pred tem pri šolski svetovalni delavki, kateri je zaupala svojo stisko in tam je dobila informacijo o KCM. Na pogovoru pri svetovalni delavki se je odločila, da pride po pomoč. V pogovoru je povedala, da je doma hudo, oče jih vse (še brata in mamo) pogosto zmerja in žali,

ničesar ne znajo prav narediti; dan pred prihodom v KCM je bilo še posebej hudo, saj jim je grozil, da jih bo ubil. Zaradi tega jo je bilo strah oditi domov. Ko je prišla v KCM, se je močno bala, kaj bo oče naredil mami, ko nje ne bo domov. Tako se je težko odločila, da je tu ostala. Ob prihodu v KCM se je počutila precej odgovorno za dogajanje doma, občutek je imela, da se mora sama še bolj potruditi, da bo doma drugače.

V KCM je prišla z željo, da z odhodom od doma očeta pripelje do uvida, kaj dela narobe in se spremeni.

Tu se je z delavci veliko pogovarjala, vsi so ji bili v oporo in skupaj so načrtovali, kako doseči spremembe. V KCM so se pogovarjali tudi s starši, saj bi le skupaj uspeli razrešiti družinske težave. Rada bi se vrnila domov, to si je tudi močno želela, vendar ne brez sprememb. Občasno v možnost, da bi bilo doma bolje, težko verjame, vendar pravi, da ji delavci v KCM s pogovorom pomagajo.

2. 1. 3 ANKETE ZA UČENCE

2. 1. 3. 1 ANKETNI LIST

Smo učenci 7. b / 9 in v letošnjem šolskem letu smo se odločili, da raziščemo stvari, ki se mnogim od nas vsakodnevno dogajajo, a o njih ne govorimo – najstniške težave. Dosledno izpolnjena anketa nam bo prišla zelo prav, zato te prosimo, da na vprašanja odgovarjaš resno. Anketa je anonimna, zato pričakujemo iskrene odgovore. Za sodelovanje se ti vnaprej zahvaljujemo.

1. Spol: M Ž

2. Razred: 5. 7. / 9 8. / 9 8.

3. Najstništvo je čas vprašanj, zadreg in negotovosti. Ali si se tudi ti že kdaj znašel / -a v takšni situaciji?

- a) velikokrat
- b) včasih
- c) nikoli

4. Če si na prejšnje vprašanje odgovoril / -a pritrdilno, koga v takšni zadregi povprašaš za nasvet? (možnih je več odgovorov)

- a) starše
- b) brata, sestro
- c) prijatelje
- č) šolsko svetovalno službo
- d) drugo: _____

5. Se ti je že kdaj zgodilo, da si naletel / -a na odklonilen odnos staršev oziroma ostalih članov družine?

- a) velikokrat
- b) včasih
- c) nikoli

6. Ali si bil / -a kdaj v hudi stiski zaradi težav, ki so nastale v družini in si o tem nisi upal / -a govoriti?

- a) velikokrat
- b) včasih
- c) nikoli

7. Če si na prejšnje vprašanje odgovoril / -a pritrdilno, kakšne težave so to bile? (možnih je več odgovorov)

- a) fizično ali / in spolno nasilje
- b) nemogoča komunikacija s starši
- c) nerazumevanje s člani družine
- č) odklonitev staršev
- d) psihično nasilje
- e) beg od doma
- f) drugo: _____

8. Če bi se ti kadarkoli zgodilo kaj od zgoraj naštetega, ali bi se kam obrnil po pomoč? (možnih je več odgovorov)

- a) da, povedal / -a bi prijatelju, prijateljici
- b) da, povedal / -a bi razredniku
- c) da, povedal / -a bi šolski svetovalni službi
- č) ne, povedal / -a ne bi nikomur
- d) drugo: _____

9. Ali si že kdaj slišal / -a za KRIZNI CENTER ZA MLADE?

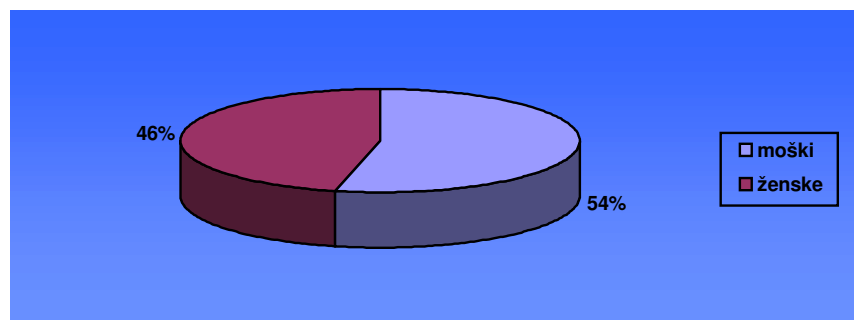
DA NE

10. Kaj meniš, komu je Krizni center namenjen?

- a) mladostnikom, ki nimajo v prostem času kaj početi
- b) mladostnikom, ki doživijo osebno stisko in tukaj poiščejo pomoč
- c) mladostnikom, ki so brez službe
- č) drugo: _____

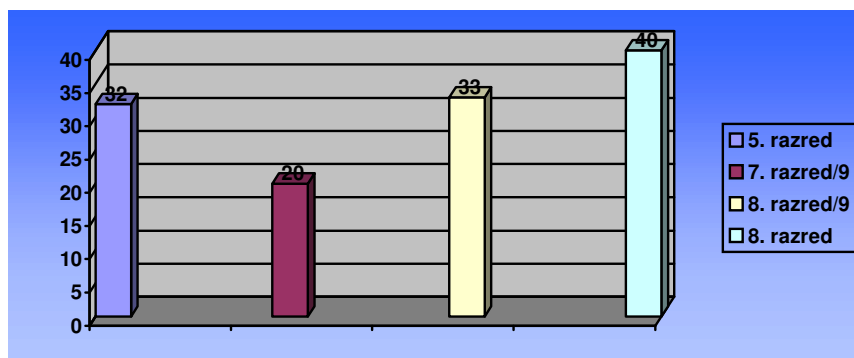
2. 1. 3. 2 ANALIZA ANKETE

1. Spol anketirancev

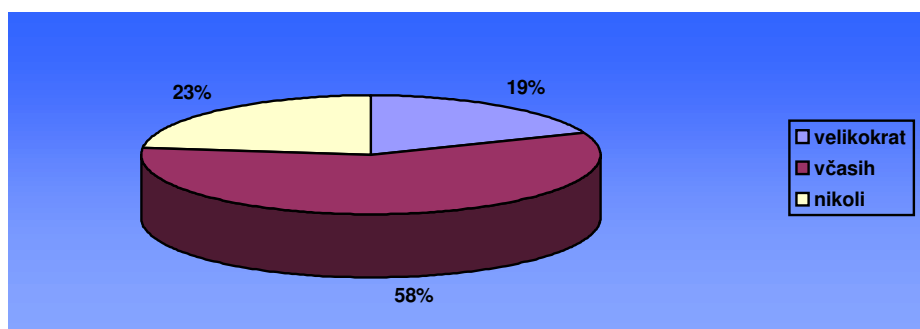
Anketo je reševalo 67 fantov oziroma 54 % in 58 deklet oziroma 46 %.

2. Razred anketirancev

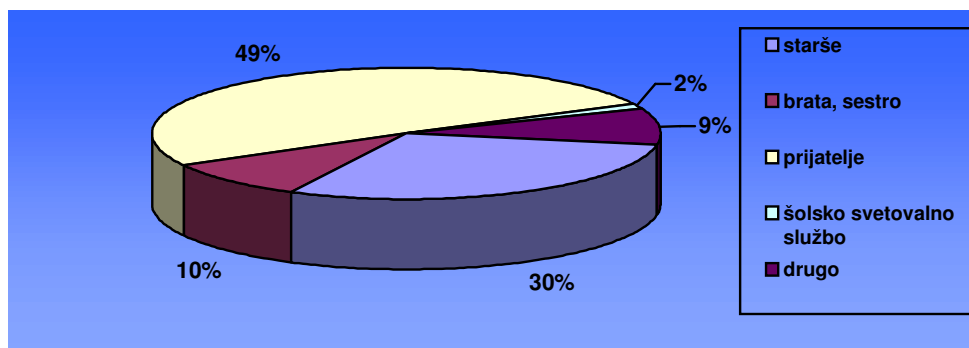
Anketiranci so bili stari od enajst do štirinajst let. Odgovarjalo je 32 enajstletnikov (25 %), 20 dvanajstletnikov (16 %), 33 trinajstletnikov (27 %) in 40 štirinajstletnikov (32 %).

3. Kolikokrat se je učenec že znašel v situaciji vprašanj, zadreg in negotovosti?

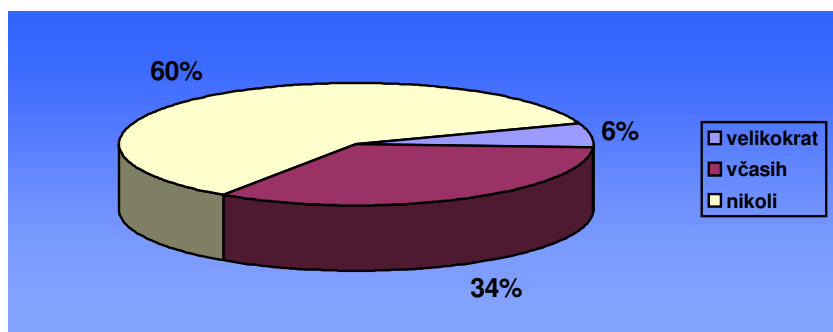
Na vprašanje, kolikokrat so se učenci znašli v takšnih situacijah, je triindvajset učencev (19 %) odgovorilo velikokrat, sedemdeset učencev (58 %) je odgovorilo, da so se v taki situaciji znašli včasih, 28 učencev (23 %) pa se v taki situaciji še ni znašlo.

4. Koga učenci povprašajo za nasvet ob zadregi?

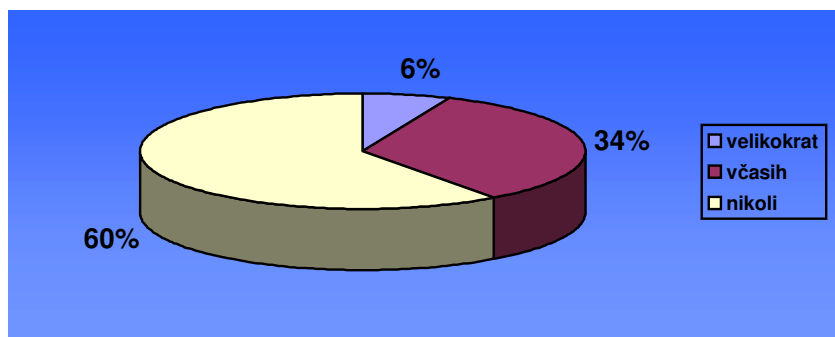
Triindevetdeset učencev, ki je na prejšnje vprašanje odgovorilo pritrdilno, je na to vprašanje odgovarjalo takole: sedemintrideset učencev (30 %) povprašajo za nasvet starše, dvanajst (10 %) jih povpraša brata ali sestro, triinšestdeset učencev (49 %) jih za nasvet povpraša prijatelje, dva učenca (2 %) šolsko svetovalno službo, enajst učencev (9 %) pa je napisalo drug odgovor, npr. babico, dedka, teto ...

5. Kolikokrat je učenec že naletel na odklonilen odnos članov družine?

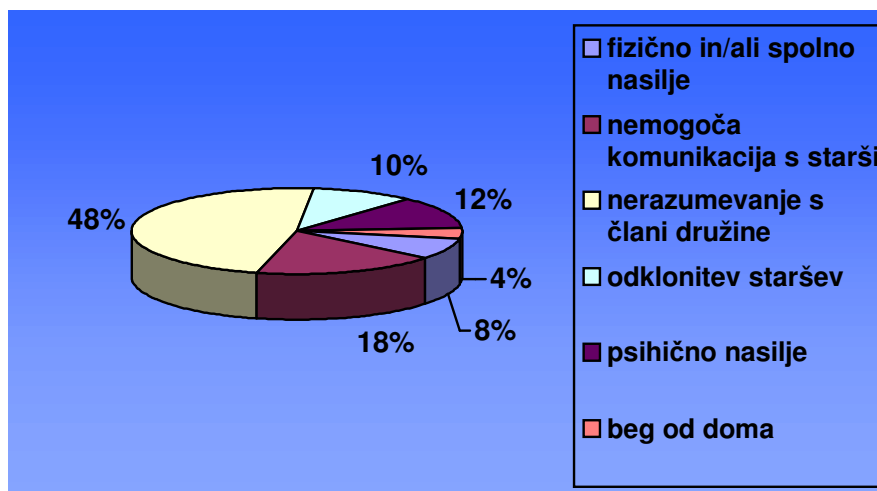
Osem učencev (6 %) je velikokrat naletelo na odklonilen odnos družine, dvainštirideset učencev (34 %) je naletelo nanj včasih, petinsedemdeset učencev (60 %) pa nanj še ni naletelo.

6. Ali je bil kdaj učenec v hudi stiski zaradi težav, ki so nastale v družini in si o tem ni upal govoriti?

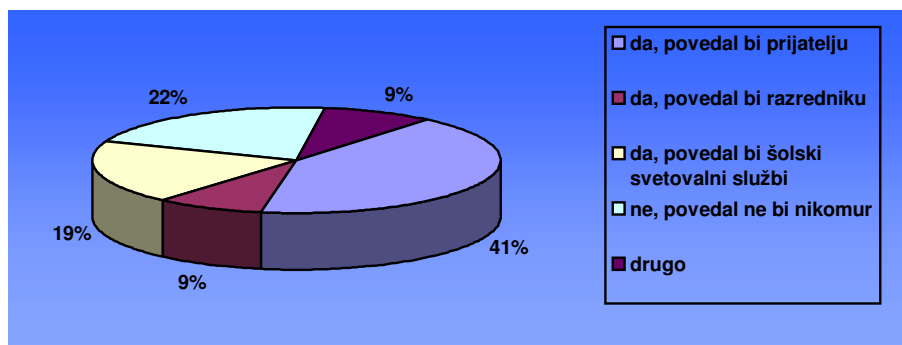
Osem učencev (6 %) je bilo v taki stiski že velikokrat, dvainštirideset učencev (34 %) je bilo v taki stiski včasih, petinsedemdeset učencev (60 %) pa se še v taki stiski ni znašlo.

7. S kakšnimi težavami se je ubadal učenec?

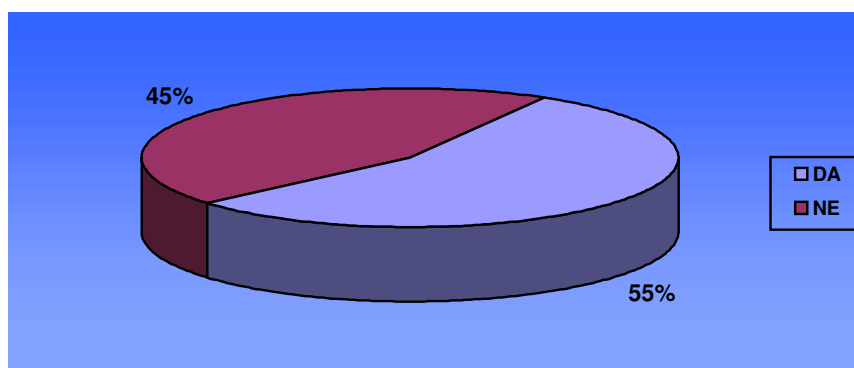
Učenci, ki so na prejšnje vprašanje odgovorili pritrdilno, so odgovarjali takole: štirje učenci (8 %) so doživeli fizično in / ali spolno nasilje, devet učencev (18 %) se je ubadalo z nemogočo komunikacijo s starši, štiriindvajset učencev (48 %) se ni razumelo s člani družine, pet (10 %) jih je doživelo odklonitev staršev, šest (12 %) je doživelo psihično nasilje, dva (4 %) sta mislila na beg od doma.

8. Ali bi se in kam bi se obrnil, če bi se mu kaj od zgoraj naštetega zgodilo?

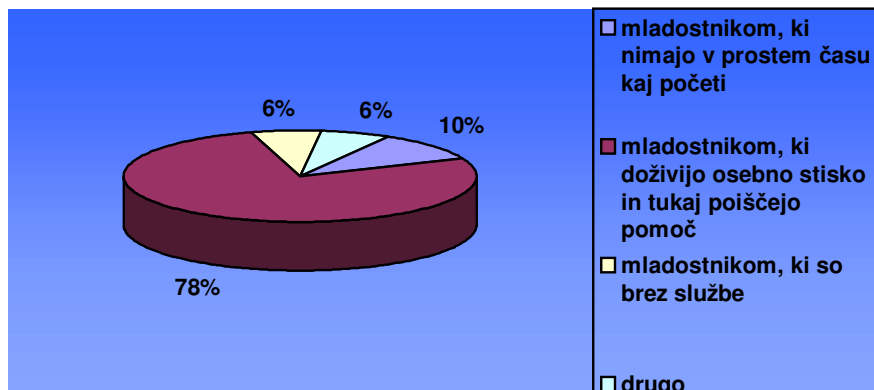
Dvainpetdeset učencev (41 %) bi se obrnilo na prijatelja, enajst (9 %) bi se jih obrnilo na razrednika, štiriindvajset učencev (19 %) bi svoje težave povedalo šolski svetovalni službi, sedemindvajset (22 %) jih ne bi nikomur povedalo, enajst učencev (9 %) pa bi se obrnilo na nekoga drugega (KCM, sorodniki).

9. Koliko učencev je že slišalo za KRIZNI CENTER ZA MLADE?

Devetinšestdeset učencev (55 %) je že slišalo za ta center, šestinpetdeset učencev (45 %) pa zanj še ni slišalo.

10. Mnenje učencev, komu je Krizni center namenjen

Trinajst učencev (10 %) meni, da je Krizni center namenjen mladostnikom, ki nimajo v prostem času kaj početi, šestindevetdeset učencev (78 %) meni, da je namenjen mladostnikom, ki doživijo osebno stisko in tukaj poiščejo pomoč, osem (6 %) učencev meni, da mladostnikom, ki so brez službe, prav tako osem (6 %) pa jih meni drugače (zabava, druženje ...).

2.2 DISKUSIJA

Pravijo, da ni potrebno, da si popoln. Že to, da živiš po nekih navadah, ti pomaga prepoznati spremembe v življenju, o katerih si menil, da so nemogoče. In te navade ti lahko pomagajo obvladati življenje, izboljšati odnose s prijatelji, sprejemati boljše odločitve, shajati s starši, določiti vrednote in tisto, kar ti je najpomembnejše, biti srečen, najti ravnovesje med šolo, delom, prijatelji in vsem drugim. Če pa ti tega ne uspe, si v stiski, v hudi osebni stiski, ki se mnogokrat le še stopnjuje in ne vidi konca. Takrat ti pomagajo strokovnjaki, zato poišči pomoč tam, kjer ti jo ponujajo!

Na samem začetku smo bili prepričani, da se najstniki v hudi osebni stiski redkokdaj obrnejo po pomoč k strokovnjakom, na primer v Krizni center za mlade. Številki 60 mladostnikov in 793 skupaj preživetih dni v KCM Celje pa povesta ravno nasprotno: mladostniki, ki imajo težave, poiščejo pomoč tam, kjer jim znajo pomagati. Zato lahko prvo hipotezo ovržemo, saj so bila naša predvidevanja o obisku KCM dosti nižja.

Drugo hipotezo moramo (žal!) potrditi. V KCM se je v preteklem letu znatno povečalo število obravnavanih otrok in mladostnikov, ki so bili žrtve različnih oblik nasilja, največ je bilo žrtev fizičnega nasilja in spolnih zlorab. Vendar pa so bili mladi pogosto izpostavljeni večjim oblikam nasilja hkrati. Ostali razlogi za prihod so bili želja po boljši komunikaciji s starši, nerazumevanje doma, zavrnitev s strani družine / rejniške družine, odklonitev staršev, psihično nasilje, beg od doma ...

V začetku našega dela nam je bilo povsem samoumevno, da imajo največ težav najstniki iz razvezanih in / ali rejniških družin. Zato smo tako tudi postavili tretjo hipotezo, ki pa jo na tem mestu ovržemo, saj je statistika KCM Celje pokazala povsem drug rezultat: malo manj kot polovica mladostnikov s težavami izhaja iz popolnih družin. Iz razvezanih družin pride po pomoč le 13 % otrok, iz rejniških družin pa še manj – 8 %.

Četrto hipotezo lahko potrdimo le delno. Rezultati ankete so nam namreč pokazali, da je za KCM sicer slišala več kot polovica naših osnovnošolcev, vendar pa vsi, ki so zanj že slišali, še vedno ne vedo, komu je namenjen. Zato menimo, da bi bilo prav, da bi se na osnovnih šolah ta ustanova bolj predstavljala, saj bi tako lahko tisti, ki sicer imajo težave in o njih ne upajo govoriti, poiskali pomoč in si svoje težave olajšali, kolikor je to pač mogoče.

Štirideset odstotkov učencev se je že znašlo v hudi stiski zaradi težav, ki so nastale v družini in si o tem niso upali govoriti. Od teh jih je 8 % doživelo fizično in / ali spolno nasilje. To ni večina anketiranih, torej peto hipotezo ovržemo, je pa vendarle precej visoka številka in je v nas vzbudila nekakšen nemir. Bili smo prepričani, da se pri naših sošolcih takšne stvari ne dogajajo! Ostale težave, ki jih naši učenci doživljajo, so nemogoča komunikacija s starši, nerazumevanje s člani družine, odklonitev staršev, psihično nasilje.

Zadnjo hipotezo lahko potrdimo, saj so nam rezultati ankete pokazali, da bi slab odstotek osnovnošolcev poiskal pomoč pri strokovnjakih, npr. šolska svetovalna služba, KCM. Malo manj kot polovica bi se jih zaupalo prijatelju, ostali pa bi povedali razredniku; kar 22 % osnovnošolcev ne bi za težave povedalo nikomur.

Iz statistike KCM Celje smo ugotovili, da pomoč poiščejo večinoma mladostniki, ki so stari okrog 17 let. To so srednješolci, težave pa imajo že osnovnošolci, ki pa (očitno) ne vedo, kam, na koga se obrniti v hudi osebni stiski. Če stiske ne zaupamo nikomur, se težave še samo kopičijo in rešitev je vedno bolj oddaljena. In ker smo mladi in polni pričakovanj, si želimo živeti, ampak brez velikih težav, ki ne vidijo konca in kraja.

Zato je prav, da že osnovnošolci vedo, da se lahko obrnejo po pomoč in to takoj, ko jo potrebujejo.

3 ZAKLJUČEK

Najstniki smo rojeni tvegavci. V krvi nam je, da eksperimentiramo, izzivamo usodo in preskušamo meje – tako svoje kot drugih ljudi. Vse to je del naše življenjske šole, ki nas bo naučila, kako se upravlja s svojim življenjem in sprejema svoje odločitve. Ker pa so naše izkušnje, vsaj na začetku, pomanjkljive, je naša presoja pogosto sprta z razumom. Zato ni nič čudnega, če starše kar naprej skrbi in če morajo tu in tam odločno posredovati.

Zgodi pa se, da imajo težave tudi starši – to pa še zdaleč ni samo njihov problem, saj ga bridko občutijo tudi otroci, pa čeprav starši o tem ne govorijo ali se delajo, kakor da nič ni. Pri tem po vsej verjetnosti starši niti ne opazijo, kako zelo so otroci prizadeti, zato tudi ne čutijo potrebe, da bi jih potolažili. Težave samo še zastruje dejstvo, da otroci pogosto ne pokažejo zaskrbljenosti ali potrnosti. Še več, velikokrat je njihovo vedenje v popolnem nasprotju z občutki, saj se navzven delajo brezbrizne in neprizadete.

Večina družin in večina mladostnikov takšne in drugačne krize vendarle nekako prevedri – čeprav ne vedno brez posledic: slabše vedenje in slabši učni uspeh sta dokaj pogosta in kažeta na to, da mladostnik le ni bil kos položaju. Kar navajeni smo že, da smo najstniki tu in tam brez kakega vidnega razloga potrti in mrki, vendar se pogosto podcenjuje globina bolečine. In ker ne vemo, ali ima ta najstnik doma tolažbo ali ne, ali vzroki za njegove težave morda celo izvirajo od doma, se je zelo pomembno posebej potruditi in se z mladostnikom pogovoriti in mu pomagati.

S prebiranjem literature, pogovorom z gospo Omladič Ograjenšek, z branjem najstnikovih resničnih življenjskih zgodb in z analizo anket smo izvedeli in se naučili marsikaj. Življenje je veliko bogastvo, ki nam je podarjeno, a žal se vse preveliko krat sliši: »Želim si, da se doma starša ne bi več toliko prepirala; da me ne bi spet oče pretepel; da bi lahko enkrat brez strahu odšel domov ...«. Mi pa smo začeli ob tem razmišljati, kaj je najstnik naredil narobe, da mora doživljati takšne stvari, ali zahteva od življenja preveč, če izreče samo: »ŽIVETI ŽELIM ...«

4 VIRI

4.1 LITERATURA

- × Skynner, Robin: Družine in kako v njih preživeti, Tangram, Ljubljana 1994;
- × Ule, Mirjana: Psihologija vsakdanjega življenja, Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana 1993;
- × Čačinovič-Vogrinič, Gabi: Psihologija družine: prispevek k razvidnosti družinske skupine, Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana 1998;
- × Zaviršek, Darja(ur.): Spolno nasilje: feministične raziskave za socialno delo, Visoka šola za socialno delo, Ljubljana 1996;
- × Bouwkamp, Roel: Psihosocialna terapija pri spolni zlorabi v družini, Firis, Logatec 1996;
- × Fenwick, Elizabeth: Adolescenca: priročnik preživetja za starše in mladostnike, Kres, Ljubljana 1997;
- × Mcintire, Roger W.: Najstniki in starši: 10 korakov do boljših odnosov, Mladinska knjiga, Ljubljana 2001;
- × Mikuš-Kos, Anica, Slodnjak, Vera: Nesreče, travmatski dogodki in šola, Pomoč v stiski, Pedagoška obzorja, Ljubljana 2000;
- × Mikuš-Kos, Anica: Psihosocialni vidik trpinčenja otrok; v: Trpinčen otrok: kako prepoznati in preprečevati fizično in duševno trpinčenje otrok, Ciklus seminarjev Namesto koga roža cveti, Satler, Meridiana, Ljubljana 1997;
- × Žorž, Bogdan: Stiska je lahko tudi izziv, Educa, Nova Gorica 1997.

4.2 OSTALI VIRI

- × Nataša Omladič Ograjenšek, prof. soc. ped., Celje, 23. februar 2005, ustni vir;
- × celjski mladostniki, Celje, februar 2005, pisni vir.

4.3 VIRI FOTOGRAFIJ

- slike 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 in 9 – avtorji.

